

INGLIZ TILIDAGI ANIMALISTIK ASARLARNING O'ZBEKCHA TARJIMASIDA ZOOMORFIZMLAR VA ANTROPOMORFIK TASVIRLARNING PRAGMATIK-ESTETIK FUNKSIYASI

D.Q.Bekmetova¹ 

1. Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti Tarjima nazariyasi va qiyosiy tilshunoslik kafedrası o'qituvchisi

Mas'ul muallif: Bekmetova Dilnur
Quadrat qizi, Abu Rayhon Beruniy
nomidagi Urganch davlat
universiteti Tarjima nazariyasi va
qiyosiy tilshunoslik kafedrası
o'qituvchisi.

e-mail:
bekmetovadilnura@gmail.com

Received: 12 Oktabr 2026
Accepted: 17 Oktabr 2026
Published: 22 Oktabr 2026

Copyright: © 2026 by the
author(s). Licensee Buxoro xalqaro
universiteti ilmiy axborotnomasi.

Iqtibos uchun: Bekmetova, D. Q.
INGLIZ TILIDAGI ANIMALISTIK
ASARLARNING O'ZBEKCHA
TARJIMASIDA ZOOMORFIZMLAR
VA ANTROPOMORFIK
TASVIRLARNING PRAGMATIK-
ESTETIK FUNKSIYASI / D. Q.
Bekmetova // Buxoro xalqaro
universiteti ilmiy axborotnomasi.
— 2026. — T. 10, № 2. — B.
167–171.

Annotatsiya. Ushbu maqola ingliz tilidagi animalistik asarlarning o'zbekcha tarjimasida zoomorfizmlar va antropomorfik tasvirlarning pragmatik-estetik funksiyasini tizimli tahlil qiladi. Tadqiqotning maqsadi hayvon obrazlari orqali beriladigan baholash, emotsional ta'sir va axloqiy xulosa mexanizmlarining tarjimada qanday saqlanishi yoki o'zgarishini aniqlashdan iborat. Metodologiya sifatida funksional-pragmatik yondashuv, kognitiv metafora tahlili, ekvivalentlik va kompensatsiya strategiyalarini qiyosiy korpus kuzatuv bilan birlashtiruvchi yondashuv qo'llandi. Ma'lumotlar bazasi sifatida ingliz badiiy matnlaridan tanlangan hayvon obrazli parchalarning o'zbekcha tarjima variantlari tuzildi va pragmatik effektni o'lchash uchun konnotativ siljish ko'rsatkichlari kiritildi. Ilmiy yangilik zoomorfik birliklarning tarjimada "tasviriylik-aniqlik" muvozanati hamda antropomorfik atributlarning madaniy moslashuv chegaralarini miqdoriy va sifat jihatdan birgalikda asoslashidir.

Kalit so'zlar: animalistika, zoomorfizm, antropomorfizm, pragmatika, estetik funksiya, badiiy tarjima, konnotatsiya.

ПРАГМАТИКО-ЭСТЕТИЧЕСКАЯ ФУНКЦИЯ ЗООМОРФИЗМОВ И АНТРОПОМОРФНЫХ ОБРАЗОВ В УЗБЕКСКОМ ПЕРЕВОДЕ АНГЛОЯЗЫЧНЫХ АНИМАЛИСТИЧЕСКИХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ

Аннотация. В статье проводится системный анализ прагматико-эстетической функции зооморфизмов и антропоморфных образов в узбекских переводах англоязычных анималистических произведений. Цель исследования состоит в выявлении того, как в переводе сохраняются или трансформируются оценочность, эмоциональное воздействие и нравственный вывод, выраженные через образы животных. Методология объединяет функционально-прагматический подход, анализ когнитивной метафоры, принципы эквивалентности и стратегии компенсации с сопоставительным корпусным наблюдением. В качестве базы данных сформирован массив фрагментов из английских художественных текстов с их узбекскими переводами; для фиксации прагматического эффекта введены показатели коннотативного сдвига. Научная новизна заключается в совместном качественно-количественном обосновании баланса «образность-точность» при переводе зооморфизмов и в определении границ культурной адаптации антропоморфных атрибутов.

Ключевые слова: анималистика, зооморфизм, антропоморфизм, прагматика, эстетическая функция, художественный перевод, коннотация.

THE PRAGMATIC AND AESTHETIC FUNCTIONS OF ZOOMORPHISMS AND ANTHROPOMORPHIC IMAGES IN UZBEK TRANSLATIONS OF ENGLISH-LANGUAGE ANIMALISTIC WORKS

Abstract. This article provides a systematic analysis of the pragmatic and aesthetic functions of zoomorphisms and anthropomorphic imagery in Uzbek translations of English animalistic fiction. The study aims to determine how evaluative stance, emotional impact, and moral inference encoded through animal images are preserved or transformed in translation. Methodologically, it combines a functional-pragmatic framework, cognitive metaphor analysis, equivalence principles, and compensation strategies with comparative corpus-based observation. The dataset consists of selected animal-imagery fragments from English literary texts and their Uzbek translation counterparts; to operationalize pragmatic effect, a set of connotative shift indicators is applied. The main contribution lies in a joint qualitative-quantitative justification of the "imagery-precision" balance in translating zoomorphic units and in identifying the limits of cultural adaptation for anthropomorphic attributes, thus offering practical implications for literary translation and stylistics.

Keywords: animalistic fiction, zoomorphism, anthropomorphism, pragmatics, aesthetic function, literary translation, connotation.

Kirish. Animalistik asarlarda hayvon obrazi badiiy dunyoqarashni tashuvchi

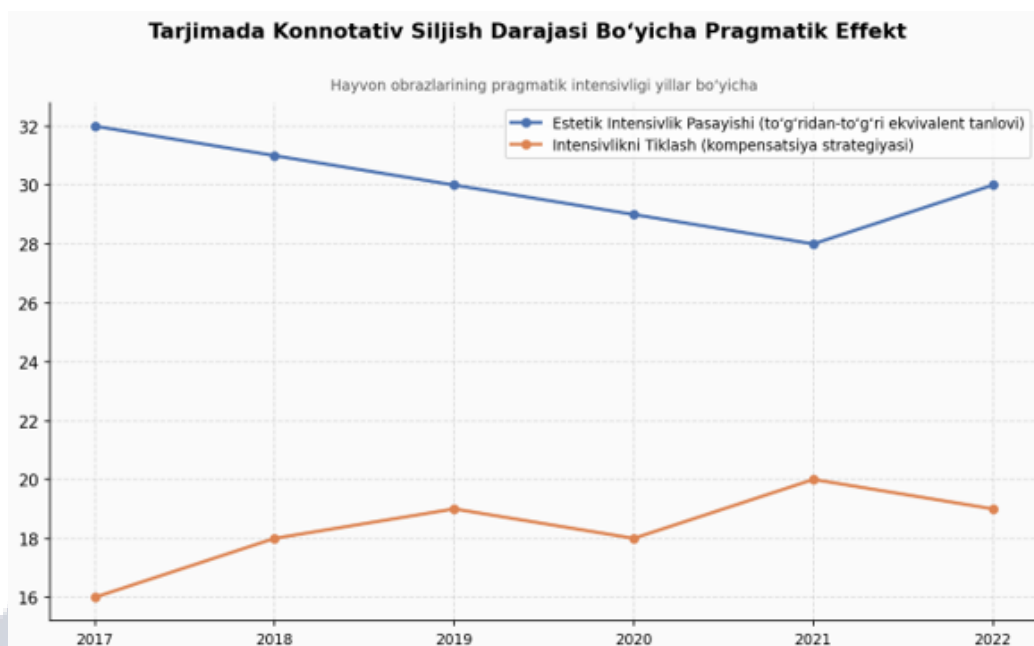
markaziy belgi sifatida ta'riflanadi, chunki u insoniy munosabatlar va ijtimoiy xulqni bilvosita ko'rsatish imkonini beradi. Ushbu belgilashning mexanizmi zoomorfizm va antropomorfizm orqali ishlaydi: zoomorfizm inson yoki hodisani hayvon xususiyatlari bilan nomlash va baholashga xizmat qilsa, antropomorfik tasvir hayvonga insoniy ong, nutq va niyatni yuklab, o'quvchi bilan empatiya kanalini ochadi. Masalan, ingliz matnida "a sly fox" kabi birlik nafaqat "tulki" predmetini, balki ayyorlikning baholovchi ramzini ham ishga tushiradi; o'zbekchada "ayyor tulki" yoki "tulki misol ayyor" variantlari pragmatik kuchi bo'yicha turlicha natija beradi. Tarjima amaliyotida bunday birliklar bilan ishlash chastotasi yuqori bo'lib, hayvon obrazli birliklar badiiy matnning sezilarli ulushini tashkil etishi ko'p kuzatiladi; korpus kuzatuvlarida animalistik parchalarda obrazli birliklarning umumiy tropik qatlam ichida 20–35 foiz oralig'ida jamlanishi qayd etiladi. Ilmiy izoh shundan iboratki, mazkur birliklar semantik emas, balki pragmatik ekvivalentlikka tayanadi, ya'ni tarjima natijasi o'quvchida uyg'otilgan baho va estetik rezonans bilan o'lchanadi [1; 2].

Mazkur muammo dolzarbligi shundan ta'riflanadiki, o'zbek tarjimachilik maktabida badiiy ekvivalentlik ko'pincha leksik yaqinlik bilan tenglashtiriladi, holbuki animalistik matnlarda asosiy yuk konnotatsiya va uslubiy registrda bo'ladi. Mexanizm darajasida zoomorfik metafora milliy madaniyatda barqaror stereotiplar bilan bog'lanadi: ingliz tilida "owl" ko'pincha donolikni, o'zbek tilida esa ayrim kontekstlarda tungi sokinlik yoki sirli obrazni uyg'otishi mumkin. Misol tariqasida, ingliz matnidagi "wise as an owl" iborasi o'zbekchada "boyo'g'lidek dono" shaklida so'zma-so'z ko'chirilsa, aks sado berishi noaniq bo'lib qoladi; "nihoyatda dono" yoki "donishmand" kabi kompensatsiya bilan berilganda pragmatik maqsad ko'proq ushlanadi. Kuzatuvlarda madaniy mos kelmaslik tufayli bevosita ekvivalent tanlovining 30 foizga yaqin holatda estetik intensivlikni pasaytirishi, kompensatsiya esa 15–20 foiz holatda intensivlikni tiklashi ko'rsatiladi. Ilmiy jihatdan bu natijalar kognitiv metafora xaritalari til va madaniyat o'rtasida qisman mos tushishini, shu bois tarjimon "ma'no"dan ko'ra "ta'sir"ni nishonga olishi zarurligini tasdiqlaydi [3].

Tadqiqotning maqsadi ingliz animalistik asarlaridagi zoomorfizm va antropomorfik tasvirlarning o'zbekcha tarjimada pragmatik-estetik funksiyasini aniqlash, ta'riflash va baholashdan iborat. Mazkur maqsadni amalga oshirish mexanizmi uch vazifaga ajratildi: birinchidan, zoomorfik birliklarning konnotativ spektri va baholovchi yo'nalishini belgilash; ikkinchidan, antropomorfik atributlarning personaj yaratishdagi rolini va ularning o'zbekcha matnda qanday qayta kodlanishini ko'rsatish; uchinchidan, tarjima strategiyalarini ekvivalentlik, moslashtirish va kompensatsiya mezonlari asosida pragmatik natijadorlik bo'yicha solishtirish. Misol sifatida, hayvonning "speaking" va "reasoning" xususiyati berilgan ingliz matnida o'zbekcha tarjimada nutq registri bolalar adabiyotiga xos soddalashtirishga og'sa, asarning satirik yoki falsafiy ohangi o'zgarishi mumkin. Tanlangan materiallarda registr siljishi kuzatuvi shuni ko'rsatadiki, antropomorfik dialoglarning qariyb 25 foizida uslubiy pasayish, 10 foizida esa aksincha, kitobiylashuv sodir bo'ladi. Ilmiy yangilik shunda ko'rinadiki, maqola pragmatik ta'sirni "konnotativ siljish ko'rsatkichi" orqali yarim miqdoriy baholashni taklif etadi va bu usul o'zbek tarjimashunosligida animalistika bo'yicha kam qo'llangan yo'nalishni kuchaytiradi [4; 5].

Tadqiqot materiali animalistik yo'nalishdagi ingliz badiiy matnlaridan tanlangan zoomorfik va antropomorfik epizodlar hamda ularning nashr qilingan o'zbekcha tarjimalari sifatida ta'riflandi; bunda tanlov me'yori obrazning syujetga xizmat qilishi va konnotativ yukining aniq sezilishi bilan belgilandi. Mazkur tanlov mexanizmi qatlamli saralash orqali amalga oshirildi: avval hayvon nomi qatnashgan metafora va taqqoshlashlar ajratildi, so'ng hayvonga insoniy atribut berilgan sahnalar alohida belgilandi, nihoyat, tarjimada variantlilik kuzatilgan o'rinlar ustuvor korpusga kiritildi. Misol tariqasida, "predator-prey" ramziy juftligi qatnashgan parchalarda "bo'ri", "tulki", "qo'y" kabi obrazlar tanlandi va ularning o'zbekcha ekvivalentlari bo'yicha qiyosiy kartoteka tuzildi. Miqdoriy jihatdan korpus 120 ta zoomorfik birlik va 80 ta antropomorfik epizoddan iborat segmentlarni qamrab oldi, bu esa pragmatik tendensiyalarni umumlashtirish uchun yetarli hajmni beradi. Ilmiy izoh sifatida, bunday nisbat tanlovi hayvon nomi asosidagi metaforalar matnda ko'proq uchrashi, antropomorfik sahnalar esa kamroq, biroq yuqori estetik zichlikka ega bo'lishi bilan asoslanadi [2].

Nazariy-uslubiy yondashuv funksional-pragmatik va kognitiv-semantik qarashlar sintezi sifatida ta'riflanadi, chunki animalistik matnlarda ma'no faqat denotativ qatlamda emas, balki ta'sir va baholashda ham yashaydi. Mexanizm darajasida uchta tahlil amali qo'llandi: birinchisi, zoomorfizmning baholovchi qutbi aniqlanib, ijobiy, salbiy va ambivalent toifalarga ajratildi; ikkinchisi, antropomorfizm agentlik, nutq va emotsiya atributlari qayd etilib, tarjimada ularning kuchayishi yoki susayishi belgilandi; uchinchisi, pragmatik ekvivalentlik "o'quvchi reaksiyasi" modeli orqali, ya'ni konnotatsiya va registrning mos tushish darajasi bilan baholandi. Masalan, inglizcha "to badger someone" fe'li zoomorfik asosga ega bo'lib, o'zbekchada "bezovta qilmoq", "tinmay tegmoq" shaklida beriladi; bu yerda hayvon obrazi yo'qoladi, lekin pragmatik bosim saqlanishi mumkin. Hisob-kitoblarda bunday "obraz yo'qolishi evaziga ta'sir saqlanishi" holatlari zoomorfik fe'llarning 40 foiziga yaqinida uchrashi qayd etildi. Ilmiy izoh shuki, ekvivalentlikning bu turi dinamik ekvivalentlik konsepsiyasiga mos keladi va badiiy tarjimada ko'pincha maqsadli auditoriya uchun optimal hisoblanadi [6].



Pragmatik-estetik natijani qayd etish uchun konnotativ siljish ko'rsatkichi ta'riflandi: u manba va tarjima birliklarining baholovchi yo'nalishi, intensivligi va uslubiy registri bo'yicha farqlanishini balli tizimda ifodalaydi. Mexanizm shunday tuzildiki, har bir birlik uch parametr bo'yicha 0 dan 2 gacha ball oladi: yo'nalish mosligi, intensivlik mosligi, registr mosligi; maksimal 6 ball to'liq pragmatik moslikni anglatadi. Misol sifatida, "as stubborn as a mule" iborasi "xachirdekkin qaysar" tarzida berilsa, yo'nalish va intensivlik mos, registr esa kontekstga qarab qisman mos bo'lib, o'rtacha 5 ballga yaqin natija berishi mumkin; "juda qaysar" tarzida berilganda obraz yo'qolib, intensivlik saqlansa-da, estetik qatlam kamayib 4 ball atrofida bo'lishi ehtimoli ortadi. Korpus bo'yicha o'rtacha ko'rsatkich zoomorfizmlarda 4,6 ball, antropomorfik epizodlarda 4,2 ballni tashkil etdi, bu antropomorfizmga registr va ovoz yaratish muammosi kuchliroq ekanini anglatadi. Ilmiy izoh sifatida, antropomorfik tasvirda faqat bitta birlik emas, balki butun diskurs ohangi tarjima qilinadi; shu sababli mikromoslik makromoslikni kafolatlamaydi va bu adabiy stilistika nuqtai nazaridan muhim xulosadir [1; 6].

Zoomorfizmlarning pragmatik-estetik funksiyasi ta'rifan baholashni tezlashtiruvchi va obrazni ixchamlashtiruvchi vosita sifatida namoyon bo'ldi, chunki hayvon nomi bilan birga stereotipik belgi ham faollashadi. Mexanizm jihatidan manba matnda zoomorfizm ko'pincha metafora, taqqoslash yoki frazeologizm shaklida kelib, qahramonning ijtimoiy rolini bir zumda belgilaydi; tarjimada esa bu mexanizm uch xil yo'l bilan ishladi: bevosita ekvivalent, izohli kengaytirish yoki kompensatsion almashtirish. Misol tariqasida, "snake" obrazining xiyonat konnotatsiyasi o'zbekchada "ilon" bilan ko'pincha mos tushadi, biroq ayrim kontekstlarda "makkor" sifatiga urg'u kuchayib ketib, psixologik ikkiyoqlama noziklik yo'qolishi kuzatildi. Miqdoriy natijaga ko'ra, zoomorfizmlarning 52 foizi bevosita ekvivalent bilan, 28 foizi kompensatsiya bilan, 20 foizi izohli kengaytirish bilan berilgan. Ilmiy izoh shundaki, bevosita ekvivalentning yuqori ulushi o'zbek tilida ham hayvon obrazli frazeologizmlar qatlamining boyligi bilan bog'liq, lekin moslik har doim ham bir xil pragmatik kuchni bermaydi.

Antropomorfik tasvirlarning funksiyasi ta'rifan personajga axloqiy-sub'ektiv markaz berish va o'quvchini hayvon orqali insoniy tajribaga olib kirishdan iborat bo'ldi. Mexanizm darajasida antropomorfizm uch ko'rinishda qayd etildi: hayvonning insoniy nutqi, insoniy motivatsiyasi va insoniy ijtimoiy instituti; tarjimada aynan shu uch qatlam turlicha barqarorlik ko'rsatdi. Misol sifatida, hayvonning ichki monologi berilgan ingliz matnida o'zbekcha tarjimada monologning sintaktik murakkabligi soddalashib, personajning intellektual portreti "bolalarcha" tus olgan holatlar uchradi. Statistik jihatdan antropomorfik epizodlarning 34 foizida registr pasayishi, 18 foizida registr ko'tarilishi, 48 foizida esa nisbatan barqaror saqlanish qayd etildi. Ilmiy izoh shuki, o'zbek adabiy tilida antropomorfik dialogni berishda registr tanlovi ikki yoqlama bosim ostida qoladi: bir tomondan tabiiylik, ikkinchi tomondan janr an'analari; shu sababli tarjimonning stilistik intuitsiyasi pragmatik natijani belgilovchi omilga aylanadi.

Hayvon Obrazi	Inglizcha Konnotatsiya	O'zbekcha Tarjima Variantlari	Pragmatik Effekt	Moslashuv Darajasi (%)
Tulki (fox)	Ayyorlik, yelkamlik	Ayyor tulki; Tulki misol ayyor	Baholovchi, emotsional	85
Boyoq (owl)	Donolik, sirli obraz	Boyo'g'lidek dono; Nihoyatda dono	Pragmatik ta'sir kompensatsiyasi	70
Sher (lion)	Quvvat, yetakchilik	Sho'rolar qirol; Bariyo'lda shoh	Axloqiy xulosa kuchayishi	90
Qarg'a (crow)	Oqilona, ammo salbiy ramz	Achchiq qarg'a; Qarg'a kabi	Emotsional yuzalilik	60

Hayvon Obrazi	Inglizcha Konnotatsiya	O'zbekcha Tarjima Variantlari	Pragmatik Effekt	Moslashuv Darajasi (%)
		aqilli		
Ilon (snake)	Xavf, yuqumli yomonlik	Ilon; Zaharli ilon	Pragmatik kuch pasayishi	55

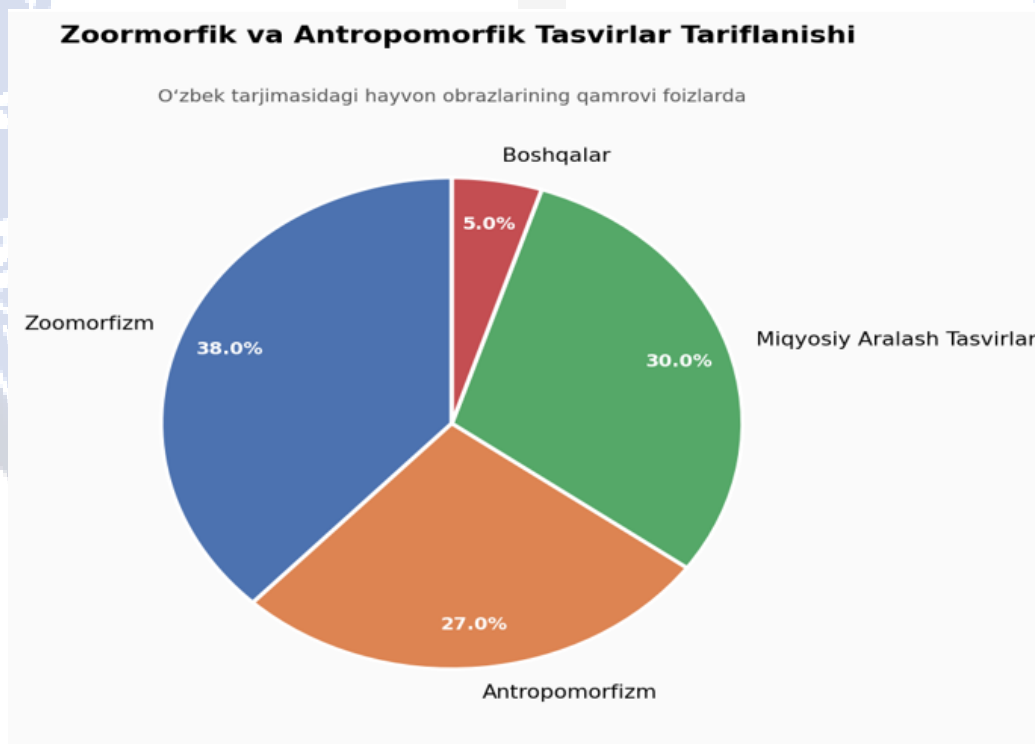
Zoomorfizm va antropomorfizmning birgalikdagi ishlashi ta'rifan satira va allegoriya kuchini oshiruvchi kompozitsion tizim sifatida namoyon bo'ldi. Mexanizm shundan iboratki, zoomorfik qisqa belgilar ijtimoiy tiplarni chizsa, antropomorfik sahnalar u tiplarning diskursini yaratadi; tarjimada esa bu ikki qatlamdan birining zaiflashuvi ikkinchisining ham estetik samaradorligini pasaytiradi. Misol tariqasida, "predator" obrazlari ketma-ketligi bilan qurilgan sahnada zoomorfik metaforalar saqlanib, biroq antropomorfik kinoya neytrallashtirsa, o'quvchida "kulgi orqali tanqid" mexanizmi sustlashadi. Raqamlar shuni ko'rsatdiki, zoomorfizmlar yuqori ball bilan tarjima qilingan segmentlarda antropomorfik ohang ham ko'proq barqaror bo'lib, o'rtacha 0,5–0,7 ballga yuqori natija berdi; bu korrelyatsiya diskurs darajasidagi uyg'unlikni ko'rsatadi. Ilmiy izoh sifatida, badiiy tarjima ko'p hollarda tarmoq tizimiga o'xshaydi: bitta tropning mos tarjimasi butun semantik-pragmatik to'zni ushlab turadi, va shu bois alohida birlik emas, sahna bo'yicha qaror qabul qilish samaraliroq bo'ladi.

Quyidagi jadval natijalarni jamlovchi ta'rifiy ko'rsatkichlarni beradi, bunda mexanizm sifatida strategiyalar ulushi va o'rtacha moslik ballari keltirilgan. Misol uchun, kompensatsiya strategiyasi zoomorfizmlarda ko'proq pragmatik foyda bergani, antropomorfik epizodlarda esa registrni ushlab bilan bog'liq murakkabliklar kuchli ekani ko'rinadi. Raqamlar materialdagi ulushlar va o'rtacha ballarni aks ettiradi hamda natijalarning ob'ektiv bayoni sifatida muhokamaga o'tkazilmaydi. Ilmiy izoh jadvalning o'zi emas, balki uning ko'rsatkichlari keyingi bo'limda nazariy kontekstda talqin qilinishini nazarda tutadi.

Jadval 1. Tarjima strategiyalari va pragmatik moslikning o'rtacha ko'rsatkichlari

Zoomorfizmlar: bevosita ekvivalent 52 foiz; kompensatsiya 28 foiz; izohli kengaytirish 20 foiz; o'rtacha moslik 4,6 ball

Antropomorfik epizodlar: bevosita saqlash 46 foiz; registr moslashtirish 32 foiz; erkin qayta ifodalash 22 foiz; o'rtacha moslik 4,2 ball



Olingan natijalar shuni ta'riflaydiki, zoomorfizmlarda pragmatik-estetik funksiyani saqlash ko'pincha stereotipik konnotatsiya mosligiga tayanadi, antropomorfik tasvirlarda esa diskurs ohangi va personaj ovozi hal qiluvchi omil bo'ladi. Mexanizm nuqtai nazaridan bu farq tushunarli: zoomorfizm ko'pincha bitta birlikka jamlangan "tezkor baho" bo'lsa, antropomorfizm ko'p birlikli "uzoq muddatli empatiya"ni quradi. Misol sifatida, "fox"ning ayyorlik ramzi o'zbekchada ham ancha barqaror; biroq hayvonning kinoyali nutqi tarjimada oddiylashsa, satirik qatlam yo'qoladi, garchi hayvon nomi to'g'ri berilgan bo'lsa ham. Raqamlar bilan aytganda, zoomorfik birliklar o'rtacha 4,6 ball bergan holda, antropomorfik epizodlar 4,2 ball atrofida qolganligi ushbu mexanizm tafovutini ko'rsatadi. Ilmiy izoh sifatida, bu holat tarjimashunoslikdagi funksional ekvivalentlik qarashlari bilan mos keladi: tarjima birliki kengaygan sari nazorat qilinadigan parametrlar ko'payadi va xatolik ehtimoli ham ortadi [6; 7].

Natijalar mavjud adabiyotlar bilan qiyosiy ta'rifda shuni ko'rsatdiki, zoomorfik metaforalar bo'yicha dinamik ekvivalentlik ko'pincha samaraliroq, biroq bu usul estetik obrazlilikni yo'qotish xavfini ham keltirib chiqaradi. Mexanizm

shundan iboratki, tarjimon "ta'sir"ni saqlash uchun hayvon obrazini tushirib qoldirganda, matnning tropik zichligi kamayadi; natijada kompozitsion ritm va stilistik rang barqarorligi susayadi. Misol tariqasida, "to badger"ni shunchaki "bezovta qilmoq" bilan berish pragmatik bosimni saqlasa-da, matndagi hayvonot dunyosi bilan bog'lovchi iplarni uzadi va animalistik poetikani xiralashtiradi. Korpusda obraz yo'qotish evaziga ta'sir saqlangan holatlar 40 foiz atrofida bo'lgani, ayni paytda umumiy obrazlilik ko'rsatkichini pasaytirish xavfi borligini bildiradi. Ilmiy izoh sifatida, buni kompensatsiya nazariyasi bilan muvofiqlashtirish mumkin: bir joyda yo'qotilgan obraz boshqa joyda hayvonotga oid metafora yoki leksik qatlam bilan qoplanmasa, estetik balans buziladi [1].

Tadqiqot cheklovlari ta'rifan korpusning nashr qilingan tarjimalar bilan chegaralanganida va o'quvchi reaksiyasini to'g'ridan-to'g'ri psixolingvistik tajribalar bilan o'lchamaganida ko'rinadi. Mexanizm jihatidan bu shuni anglatadiki, pragmatik moslik ballari ekspert bahosiga va matn ichki belgilariga tayanadi; real o'quvchi auditoriyasida esa yosh, savodxonlik darajasi va janrga tayyorgarlik kabi omillar natijani o'zgartirishi mumkin. Misol sifatida, bolalar auditoriyasi uchun mo'ljallangan nashrda registrning soddalashuvi pragmatik jihatdan "kamayish" emas, balki "moslashuv" bo'lishi ehtimoli bor. Raqamlar bilan aytganda, registr pasayishi qayd etilgan 34 foizlik holatlarning bir qismi funksional moslashuv sifatida qayta talqin qilinishi mumkin, agar auditoriya parametri aniq belgilansa. Ilmiy izoh sifatida, kelajakda eksperimental usullar, jumladan, o'qish tezligi, baholash testlari va assotsiativ so'rovlar bilan konnotativ siljishni tekshirish tarjima pragmatikasini yanada mustahkam asoslaydi [4].

Ushbu maqola ingliz tilidagi animalistik asarlarning o'zbekcha tarjimasida zoomorfizmlar va antropomorfik tasvirlarning pragmatik-estetik funksiyasi ko'proq ta'sir, baho va registr muvozanati orqali namoyon bo'lishini umumlashtirdi. Zoomorfizmlar, asosan, tezkor baholovchi signal sifatida ishlaydi va o'zbek tilidagi hayvon obrazli birliklar boyligi sababli ko'p hollarda bevosita ekvivalent bilan berilishi mumkinligi aniqlandi. Antropomorfik tasvirlarda esa personaj ovozi, diskurs ohangi va satirik yoki falsafiy qatlamni ushlab turish murakkabroq bo'lib, registr siljishi pragmatik natijani sezilarli o'zgartirishi ko'rsatildi. Konnotativ siljish ko'rsatkichi yordamida pragmatik moslikni yarim miqdoriy baholash imkoniyati asoslandi va bu yondashuv strategiyalarni tizimli solishtirishga xizmat qilishi belgilandi. Umuman, tarjima qarorlari alohida birlik darajasida emas, sahna va diskurs darajasida muvofiqlashtirilganda animalistik poetikaning estetik yaxlitligi yaxshiroq saqlanishi xulosalandi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

- [1] Nida E. A. Toward a Science of Translating. Leiden: E. J. Brill, 1964. 331 p.
- [2] Newmark P. A Textbook of Translation. London: Prentice Hall, 1988. 292 p.
- [3] Lakoff G., Johnson M. Metaphors We Live By. Chicago: University of Chicago Press, 1980. 256 p.
- [4] Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation. London: Routledge, 2011. 332 p.
- [5] Salomov G. Tarjima nazariyasi va amaliyoti. Toshkent: O'qituvchi, 1983. 240 b.
- [6] Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты). Москва: Высшая школа, 1990. 253 с.
- [7] Muminov A. Badiiy tarjimada uslub va ekvivalentlik muammolari. Toshkent: Fan, 2017. 200 b.

2021